

Kner-jubileum – Kner-bélyeg

Füzesné Hudák Julianna

Százötven éve, 1860. február 5-én született Kner Izidor, a magyar nyomdatörténet egyik kiemelkedő alakja. Ősei mesterségét folytatva könyvkötőnek tanult, ám inasévei alatt „kontár” módon elsajátította a nyomdászakma fortélyait is. Ennek akkor vette hasznát, amikor Gyoma elöljáróinak biztatására és némi hitel segítségével nyomdai vállalkozásba kezdett. A nyomda alapításának időszakában maga Kner is bizonytalan kimenetelűnek érezte vállalkozását, 1883-ból származó iparendedélyének alsó részén olvasható kézirásos megjegyzése, miszerint: „A nyomda 1882. júniusban nyílt meg apám nevében és iparendedély nélkül volt üzemben a fenn nem állhatás reményében a fenti ideig”. Színvonalas, kiváló minőségű termékei azonban hamar kiemelték a többi nyomda közül. Az első kiadványai rövid terjedelmű egyházi kiadványok voltak, majd elkezdte a községi igazgatási nyomtatványokat készíteni, és megszervezte, hogy azok időben megérkezzenek a megrendelőkhöz. A községek jegyzői között hamar elterjedt, hogy ha gyorsan kell a jó minőségű nyomtatvány, Knerhez kell menni Gyomára.

Nyomdájának ezt a profilját az 1901-es belügyi reform csak erősítette, s az 1902-ben felépült korszerűen berendezett üzem kiváló szakembergárdája készítette és expedálta a nyomtatványokat. A megrendelők érdekében irodaszereket gyártó magyar cégek termékeit forgalmazta, ezzel is igyekezett segíteni saját és mások üzleti vállalkozását. Az irodaszereket és a kicsinyített közigazgatási nyomtatványokat tartalmazó mintakötetek eljutottak az ország valamennyi tájára, ezekből rendelték meg a községek, hivatalok a szükséges tételeket. Napi kapcsolatban álltak a közigazgatás szakembereivel, és Knerék maguk is a közigazgatás szakértőivé váltak. Ez a gazdasági alapot jelentő tevékenység mindvégig jellemezte Kner Izidor könyvnyomdáját. Az egyszemélyes nyomdai vállalkozás az első világháborút megelőző évekre már 150 fős üzemmé fejlődött.

FOTO: F. HUDÁK

A közigazgatási nyomtatványok mellett különleges, művészi béli meghívókat is forgalmaztak, izléses merkantil nyomtatványokat készítettek és értékes, szép tipográfiájú könyveket adtak ki. A munkában magas minőségi követelményeket támasztó Kner ügyesen alkalmazta a reklám eszközeit. Mindennek köszönhető, hogy egyre ismertebbé vált. Különös, hogy a gazdaságilag kevésbé kifizetődő könyvkiadás tette igazán híressé: a szép könyv fogalma mellé a Kner és Gyoma szavak párosultak.

1907-től kezdve már elsőszülött fia, Imre is bekapcsolódott a nyomda munkájába, akinek egyre meghatározóbb szerepe lett édesapja mellett. A barokk és klasszicista tipográfiájú könyvek számos hazai és külföldi kiállításon szereztek elismerést. Knerék kiadói tevékenysége, a szakmai és irodalmi munkásságuk révén kialakult szellemi kapcsolat igen sokoldalú, szerteágazó volt. A nyomdászat, a közigazgatás, az irodalom és a művészet világából sokan látogattak el Gyomára, és a település nevét is a Kner-nyomda tette ismertté.

A nyomdaalapító hat gyermeke közül Imre, Endre, Erzsébet és Albert munkássága szintén a könyves területhez kapcsolódott. Kner Izidort és családját általános közmegebecsülés és tisztelet övezte. A nyomdatulajdonos és alkalmazottai kapcsolatát mindvégig az egymásra utaltság, a tisztelet és a kölcsönös megbecsülés jellemezte.

Kner, hogy munkásainak magasabb munkabért tudjon fizetni, két fokozattal magasabb osztályba soroltatta nyomdáját. Alapítványt hozott létre munkásai javára, és kollektív szerződésben rögzítette a munkaidőt, a munkabért és a fizetett szabadságot.

FOTÓ: F. HUBÁKAI

Több rangos társaságnak, egyesületnek volt a tagja, munkásságát számos kitüntetéssel díjazták. Küzdelmes életútja 1935. augusztus 19-én fejeződött be. Kiadványai és jubileumai kapcsán mind kortársai, mind napjaink neves személyiségei méltatták életútját, elért eredményeit, a nyomdászatban, a közigazgatásban és a könyvkiadásban betöltött szerepét.

A jubileum alkalmából a Magyar Posta bélyeget bocsátott ki. A 295 Ft névértékű bélyeg jobb oldalán Kner Izidor portréja látható, bal oldalán 1900 körüli levélpapír fejlécének részlete, alatta pedig a Kner-nyomda géptermének részlete. Ez az illusztráció Geiger Richard munkája, egy fotósorozat alapján készült 1912-ben, a nyomda alapításának 30 éves jubileuma alkalmából megjelent Könyv a könyvről című kiadványhoz. A 50 × 25,6 mm méretű bélyeg az Állami Nyomdában készült 400 000 példányban, tervezője Berky Péter.

A bélyeg ünnepélyes forgalomba bocsátására és a jubileumi megemlékezésre 2010. február 5-én került sor Gyomaendrődön, a Kner Nyomdaipari Múzeumban.

Fazekas Péter, a Gyomai Kner Nyomda Zrt. vezérigazgatója köszöntötte a meghívott ven-

dégeket, majd Rácz Tamásné, a Magyar Posta Kelet-Magyarországi Területi igazgatója mutatta be a „Jeles magyarok” bélyegsorozat legújabb darabját. Az ünnepségre elegáns alkalmi boríték is készült, melynek bal alsó sarkában látható díszítő motívumát Kner Izidor másik régi levélpapírfejléce ihlette. Az ünnepség meghatározó pillanata volt, amikor a forgalomba bocsátott és a gyomaendrődi helyszínen elsónapi, illetve alkalmi bélyegzővel ellátott filatériai nyomtatványokat elsőként vehették kézbe. (Fazekas Péter, Gyergyák György a Gyomai Kner és az Állami Nyomdák vezetői, Nikodém Gabriella a Bélyegmúzeum, Erdész Ádám a Békés Megyei Levéltár igazgatója, Várfi András polgármester.)

A nyomdaalapító munkásságáról – aki méltán a település egyik híres szülőltje és büszkesége – Várfi András polgármester beszélt. Dr. Erdész Ádám, a Békés Megyei Levéltár igazgatója élvezetes előadásban mutatta be Kner Izidor életútját, a nyomdászatban, a közigazgatásban és a könyvkiadásban betöltött szerepét és jelentőségét.

A megemlékezést a Kner Imre Gimnázium tanulóiinak kedves, humoros műsora zárta. A diákok a „múzsát nyagगतó” Kner Izidor aforizmáit, életbölcsségeit, szellemes gondolatait tolmácsolták.

FOTÓ: F. HUBÁKAI